

ВПЛИВ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

THE IMPACT OF CHOREOGRAPHIC ART ON THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVITY

У статті авторкою розглядається вплив хореографічного мистецтва на розвиток креативності у здобувачів вищої освіти. Сучасна освіта віддає все більше уваги розвитку не лише когнітивних, але й творчих здібностей майбутніх фахівців. Хореографічне мистецтво, таке як танок, може мати значний вплив на розвиток креативності через свою специфіку, що включає елементи виразності, руху, музики та власної інтерпретації.

Встановлено, що в умовах глобального впровадження сучасних цифрових технологій в різні сфери життя, розвитку дистанційної освіти, актуальним питанням є пошук нових шляхів для самореалізації та розкриття творчих здібностей здобувачів освіти. Вивчення впливу хореографічного мистецтва на розвиток креативності здобувачів освіти має значну актуальність у контексті сучасних вимог до освіти та формування комплексної особистості молодого покоління.

Зазначено, що важливим є розкриття у здобувачів освіти інноваційного мислення та готовності до вирішення різноманітних завдань сучасного світу, який стрімко змінюється. Встановлено, що креативність сприяє формуванню критичного мислення, гнучкості та адаптації до середовища, яке неперервно набуває змін та нових форм. Креативні та оригінальні хореографічні рішення неможливі без ґрунтовних знань у галузі хореографії. Разом з тим, хореографія має значний потенціал як для естетичного виховання, так і для становлення особистості: розкриває та формує творчі здібності, розвиває пластичність, контроль та володіння власним тілом; впливає на формування психо-вольових навичок; покращує фізичний стан та здоров'я. У результаті дослідження, встановлено, що значною мірою педагогічний творчо-креативний потенціал хореографічного мистецтва в закладах освіти розкривається в поєднанні музики, ритміки, образотворчого мистецтва, театру і пластики. А хореографічне мистецтво впливає на розвиток креативності здобувачів освіти, сприяючи їхньому естетичному, культурному, творчому, фізичному та соціальному зростанню.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, творчі здібності, креативність, розвиток особистості, індивідуальність, заклади освіти, здобувачі освіти.

In the article, the author discusses the impact of choreographic art on the development of creativity in higher education students. Modern education pays more and more attention to the development of not only cognitive but also creative abilities of future professionals. Choreographic art, such as dance, can have a significant impact on the development of creativity due to its specificity, which includes elements of expression, movement, music and own interpretation.

It has been established that in the context of the global introduction of modern digital technologies in various spheres of life, the development of distance education, the search for new ways for self-realisation and the disclosure of creative abilities of students is an urgent issue. The study of the influence of choreographic art on the development of students' creativity is of great relevance in the context of modern requirements for education and the formation of a comprehensive personality of the younger generation.

It is noted that it is important to develop innovative thinking and readiness to solve various problems of the modern world, which is changing rapidly. It has been established that creativity contributes to the formation of critical thinking, flexibility and adaptation to an environment that is constantly changing and taking on new forms. Creative and original choreographic solutions are impossible without a thorough knowledge of choreography. At the same time, choreography has significant potential for both aesthetic education and personal development: it reveals and shapes creative abilities, develops plasticity, control and mastery of one's own body; influences the formation of psycho-volitional skills; improves physical condition and health. The study found that to a large extent, the pedagogical creative potential of choreographic art in educational institutions is revealed in the combination of music, rhythm, fine arts, theatre and plastic arts. And choreographic art influences the development of students' creativity, contributing to their aesthetic, cultural, creative, physical and social growth.

Key words: choreographic art, creative abilities, creativity, personality development, individuality, educational institutions, students.

УДК 792.8:37.015
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.24>

Гриценко О.Е.,
викладач кафедри сучасної та бальної хореографії
Харківської державної академії
культури

Постановка проблеми. У період сучасної глобалізації суспільства, в умовах виборювання та вдосконалення української державності, особливого значення набуває проблема формування естетичної свідомості здобувачів освіти. Сучасне суспільство потребує майбутніх фахівців, які володіють не лише знаннями та навичками, але й креативністю. Це зумовлено необхідністю задовольнити естетично-культурні, інтелектуальні та художньо-творчі зацікавленості майбутніх фахівців. Вирішення цих питань можливе за

умов залучення здобувачів освіти до мистецтва, зокрема хореографічного, яке має великі можливості впливу на особистість: у процесі хореографічної діяльності відбувається формування естетичної культури, розвиток емоційно-чуттєвої сфери, психофізичної свободи та творчої активності. Важливою складовою освітнього періоду являється можливість реалізації креативних здібностей шляхом хореографічних засобів у розвитку творчої індивідуальності особистості. Розкриття індивідуальності людини, креативності,

в тому числі у вираженні власних думок та сміливість прояву свого «Я» є актуальним завданням сучасної педагогіки. Хореографічне мистецтво є ефективним засобом розвитку креативності здобувачів освіти, зокрема танці дають можливість для самовираження, розвитку творчого мислення, уяви та фантазії. Постановка проблеми полягає в теоретичному дослідженні впливу хореографічного мистецтва на розвиток креативності у здобувачів освіти. Важливо акцентувати, що счасна освіта віддає все більше уваги розвитку не лише когнітивних, але й творчих здібностей майбутніх фахівців. Хореографічне мистецтво, таке як танок, може мати значний вплив на розвиток креативності через свою специфіку, що включає елементи виразності, руху, музики та власної інтерпретації.

Аналіз досліджень і публікацій. Можна зазначити ряд емпіричних досліджень, які свідчать про позитивний вплив хореографії на розвиток здібностей, креативності, хореографічних навичок здобувачів освіти. Проблема креативності у майбутніх фахівців досліджувалася такими науковцями, як Д. Богоявленська, В. Моляко, Н. Вишнякова, А. Лук, В. Клименко, М. Ніколаєнко, Г. Ковальова, Л. Дорфман та ін. Серед дослідників хореографічного мистецтва варто відзначити А. Ваганова, В. Верховинець, К. Василенко, Г. Березову, О. Мартиненко, А. Гуменюка та інших.

Мета статті. Проаналізувати теоретичні засади розвитку креативності та значення креативного мислення здобувача освіти в процесі хореографічного навчання.

Викладення основного матеріалу дослідження.

В умовах сьогодення – стрімкого інноваційного розвитку, надзвичайно важливою здібністю, яка майстерно доповнює професійні навички, є здатність креативно мислити, вміння знаходити цікаві нестандартні підходи до вирішення поставлених задач. Креативність є надзвичайно корисною в бізнесі, науці, освіті, культурі, мистецтві, політиці, тобто у всіх динамічних життєвих областях, де розвинена конкуренція. Сьогодні пріоритетними науково-практичними завданнями стають виховання в майбутніх фахівців прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, орієнтації на максимально повне виявлення своїх індивідуальних можливостей у професійній сфері, збагачення професійно-інформаційного середовища, формування у здобувачів вищої освіти рефлексивних умінь і критичного мислення [6].

Проаналізуємо діфініції «креативність». Визначення «креативність» походить від англ. «create» – визначає здатність людини створювати принципово нові ідеї, знаходити оригінальні рішення, відхилятися від традиційних схем мислення, здатність вирішувати проблеми, що виникають всередині статичних систем. Можна сказати,

що креативна людина бачить проблему та можливість її розв'язання під творчо, нестандартно іншим кутом зору. Креативна людина – це індивід, що володіє здатністю генерувати нові оригінальні та інноваційні ідеї або рішення. Така особистість часто відзначається високим рівнем допитливості, гнучкості мислення, оригінальністю у підходах та відкритістю до нових дослідів [6]. Зокрема, американський психолог Абрахама Маслоу визначає креативність, як творчу спрямованість, яка «природжено властива всім людям, але втрачається більшістю під впливом сформованої системи виховання, освіти і соціальної практики». Варто зазначити, що креативність визначається наявними творчими та інтелектуальними здібностями людини та знаходить вираження в здатності генерувати інноваційні ідеї та створювати принципово нові продукти. Креативне мислення є нестандартним та визначається оригінальністю і сміливістю вираження, що допомагає знаходити унікальні рішення та може призвести до несподіваних відкриттів [7]. Креативність виявляється як «кмітливість, здатність досягати мети, знаходити вихід із безвихідної, на перший погляд, ситуації, використовуючи ситуацію, предмети і обставини незвичайним способом» [3].

Зважаючи на викладене, можна стверджувати, що майбутній фахівець з хореографії повинен розвивати свою креативність, що зазначається наступними причинами:

- Необхідність в створенні оригінальних танцювальних творів, адже креативність дає хореографу можливість створювати танці, які не схожі на інші, які мають свій неповторний стиль та почерк.

- Вирішення проблем: у хореографічній роботі часто виникають несподівані проблеми і саме креативність допомагає знайти нестандартні та ефективні шляхи їх вирішення.

- Конкурентоспроможність: на ринку праці існує велика конкуренція серед хореографів. Креативність може стати тією конкурентною перевагою, яка допоможе майбутньому фахівцю знайти перспективну роботу та досягти успіху.

- Задоволення від роботи: креативна робота приносить більше задоволення та самореалізації.

На основі аналізу наукових джерел та в ході педагогічних спостережень [7;8;5;6], нами констатовано, що вплив хореографічного мистецтва на розвиток креативності здобувачів освіти є значимим і має кілька аспектів:

- Розвиток естетичного смаку: хореографічне мистецтво сприяє розвитку естетичного сприйняття, допомагаючи здобувачам освіти розуміти та цінувати красу руху, музики та виразності.

- Культурне збагачення: вивчення різних хореографічних стилів та технік дозволяє здобувачам освіти поглиблювати своє розуміння різноманітних

культурних традицій та історій, що розширює їхні знання та горизонти.

- Розвиток творчості та індивідуальності: участь у танцювальних проєктах та створення власних танцювальних композицій розвиває творчість та сприяє самовираженню. Заохочення експериментування та пошуку нових творчих рішень стимулює здобувачів до самовдосконалення та розвитку.

- Сприяння фізичному розвитку: танці вимагають від здобувачів освіти розвитку координації, гнучкості, сили та витривалості, а регулярні заняття хореографією сприяють збереженню здоров'я та загальному фізичному благополуччю.

- Сприяння соціальному розвитку: хореографічні колективи сприяють формуванню спільної творчої атмосфери, співпраці та взаєморозуміння між учасниками, що розвиває комунікативні навички та вміння працювати в команді.

Для вирішення завдань нестандартно, в інноваційний спосіб, важливо розкрити свій творчий потенціал, відмовитись від шаблонного мислення та поглянути на проблему ширше, створити з наявного щось нове та унікальне, проявивши гнучкість мислення та оригінальність [2].

Хореографічне мистецтво є одним з найдієвіших засобів естетичного виховання та ефективно впливає на всебічне, гармонійне становлення особистості. Воно охоплює психоемоційні складові, такі як: сприйняття, уяву, почуття, думки, волю; та впливає на процес розвитку свідомості та самовдосконалення людини, на формування її моральних якостей та світогляду в цілому. Хореографічна діяльність сприяє розвитку необхідних сучасній молоді якостей таких, як рішучість та впевненість, цілеспрямованість та наполегливість, самостійність та ініціативність. Доведено, що заняття хореографією позитивно впливають на емоційний стан, допомагають врівноважити психо-емоційні прояви, притаманні молодому віку, реалізують прагнення до самореалізації та самоствердження.

У сучасному світі надзвичайно стрімких змін хореографія майже не має обмежень та визначених норм. Застосовуючи творчо-мистецькі методи та засоби реалізації здобувачі освіти отримують можливість виразити свої сильні сторони, заявити про себе, продемонструвати свої творчі та індивідуальні таланти, здібності, показати лідерські якості та вміння працювати в команді. Хореографічні рухи дають можливість невербально висловити свої почуття, думки, настрої, Через творчі завдання стає можливо втілити власні ідеї, які сповнені почуттями, думками та переживаннями сьогодення.

Як свідчать наукові дослідження [7;3;2], за впливом на розвиток креативних здібностей здобувачів освіти мистецтво посідає найвагоміше місце серед інших елементів загальної системи виховання. Комплексний підхід до формування

особистості охоплює широке коло питань серед засобів естетичного та морального виховання.

Одним з засобів мотивування в освітньо-творчому процесі являється залучення здобувачів освіти до активної творчої та проєктної діяльності, зокрема до занять з хореографічного та театраль-ного мистецтва. Для реалізації цього завдання головною організаційно-педагогічною умовою являється функціонування освітньо-художнього простору в закладах освіти [5].

З деяких пір помітної значимості набуває проблема розкриття креативності та формування мотивації здобувачів освіти через впровадження цікавих нестандартних форматів занять, таких як імпровізація, шоу-клас, джем, батл, челендж та інші засоби, які позитивно впливають на психоемоційний стан та розвиток творчого потенціалу. Такі формати занять сприяють співпраці та взаємодії між учасниками. Участь у колективних імпровізаціях чи джем-сесіях розвиває навички співпраці, слухання та взаєморозуміння. Ця проблема важлива через наступні аспекти, як значення креативності в сучасному світі, адже креативність стає ключовою компетенцією в епоху швидких змін та інновацій. Важливо вивчати, як хореографічне мистецтво може сприяти її розвитку. Потреба в альтернативних методах навчання, оскільки традиційні методи навчання можуть бути обмежені у сприйнятті та розвитку креативності, а хореографічне мистецтво може стати важливим інструментом для введення альтернативних підходів до навчання. Соціокультурний вплив хореографії: хореографія є важливою складовою культурного спадку суспільства і вивчення впливу хореографічного мистецтва на розвиток креативності здобувачів може розкрити його роль у формуванні та збереженні культурних цінностей України. Роль хореографії у розвитку особистості: хореографічне мистецтво може сприяти розвитку різних аспектів особистості, включаючи емоційну виразність, самовираження, впевненість у собі та співпрацю в команді.

Варто зазначити, що важливим завданням перед викладачами постає вибір якісного, цікавого оригінального та змістовного музичного матеріалу. Застосування сучасних видів танців під змістовний, багатообразний музичний матеріал створює можливість виховувати емоційне, цілісне ставлення до мистецтва, майбутньої професії та впливає на формування поведінки в різних сферах життя в майбутньому. Упровадження цієї форми роботи створює передумови для більш активного виявлення внутрішніх відчуттів та емоцій, спонукає до продуктивної творчості, підвищує власну гідність та вчить критично оцінювати власну діяльність.

Важливим є усвідомлення, що розкриття та розвиток індивідуальних креативних здібностей здобувачів освіти не визначається якимось конкретним

видом хореографічної діяльності. Важливими являються саме функції, які виконує хореографічне мистецтво в житті людей і суспільства. Дослідження вказують на багатофункціональний потенціал хореографічного мистецтва, що інтегрований в такі функції: психофізіологічну, емоційно-чуттєву, освітньо-виховну, організуючу, культурно-пізнавальну, мотиваційну, діяльнісно-творчу, гедоністичну, пізнавально-інформаційну, релаксійну, рефлексійну, соціально-організаційну та ін. [4].

Танцювальне мистецтво спонукає до формування у здобувачів освіти ініціативи, художніх та креативних здібностей; розвитку фантазії; творчої активності. Ці процеси зумовлені потребою експериментувати в створенні сценічного образу, імпровізувати в межах теми. Танець та сценічна діяльність дозволяють зменшити фізичну та психологічну напруженість, покращити настрій та емоційний стан, налагодити товарисько-партнерські стосунки з оточенням.

У ступенях індивідуальної здатності особистості до розвитку креативності можна виділити наступні рівні [6]:

- досконалий – проявляється у яскраво вираженій мотивації досягнення успіху, в емоційно-творчому втіленні ідеї, в аргументованих художніх узагальненнях, прагненні до комунікативної взаємодії.
- достатній рівень – характеризується стійким прагненням до досягнення успіху, розвитком емоційно-художньої сфери, усвідомленим сприйняттям творів, бажанням удосконалювати навичок і вмінь, добре виражена художньо-творча спрямованість і здатність до художньої комунікації.
- низький рівень – проявляється у слабко вираженій мотивації досягнення, певній стереотипності та певній стереотипності та слабко вираженій емоційній насиченості; недостатня художня обізнаність, поверхневе та фрагментарне сприйняття мистецьких знань, відсутність творчого ставлення.

У досягненні повної реалізації поставлених завдань особливо варто визначити наполегливість та працьовитість, беззаперечними також являються ступінь мотивації та конкретність у визначенні поставлених цілей.

Таким чином, образ гармонійної естетично-розвиненої особистості, формування якої відбувається у ході хореографічної діяльності, передбачає передусім розвиток її когнітивної, креативної, емоційно-почуттєвої сфери. У процесі виконання хореографічних завдань здобувачі освіти навчаються володіти своїми емоціями та почуттями, розвивати естетично-культурний та творчий потенціал.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах сьогодення креативність є важливою якістю, що сприяє успіху в різних сферах життя, включаючи професійну. Креативне бачення допомагає в житті та професійній діяльності знайти

вихід з кризових ситуацій, відкривають нові кар'єрні можливості та шляхи до самореалізації, урізноманітнюють життя, допомагають стати успішними та щасливими. Все це робить креативність головною навичкою двадцять першого століття. У статті авторкою визначено, що впровадження в освітній процес сучасних хореографічних елементів різних стильових напрямів із залученням до методики навчання сприяє формуванню в здобувачів освіти не лише художньо-естетичних інтересів, духовно-емоційного зростання, а також створює можливість реалізувати їх творчо-інтелектуальний потенціал, застосувати лідерські якості, брати відповідальність, вміння працювати в команді та думати креативно. Залучення до освітнього процесу художньо-творчих засобів виховання сприяють розкриттю особистого «Я» здобувачів освіти, вмінню виражати власні ідеї та втілювати їх в життя, дають можливість заявити про себе, продемонструвати та розвинути свої сильні та кращі якості та навички. Перспективою подальших досліджень вбачаємо вивчення впливу хореографії на навички співпраці та лідерства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Dou X., Li H., Jia L. Cultivating the link between creative thinking and innovative thinking in dance choreography. *Thinking Skills & Creativity*. 2021. 41. 100896.
2. Sehedá N., Panchenko H., Chervonska L., Uskova A. Development of creative abilities of future music teachers by means of choreography: An experimental study. *Journal of Cultural History and Art Research*. 2019. 8 (2). 293-300.
3. Грек В. А. Імпровізація в хореографії: поліаспектність проявів. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 463-466. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm> (дата звернення 08.02.2024)
4. Коцавець І, Гриценко О. Організація електронного навчання при викладанні дисципліни «Класичний танок». *Інноваційна педагогіка*. 2022. Випуск 54. Том 1. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.1.18>
5. Лученко О.В. Хореографія в освітньо-культурному просторі України. 2020. URL: <https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/10905/1/%D0%9B%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення 07.02.2024)
6. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. К. : Промінь. 2006. 432 с
7. На урок. Розвиток креативності майбутніх вчителів музичного мистецтва. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-kreativnosti-majbutnih-vciteliv-muzicnogo-mistectva-214336.htm> (дата звернення 05.02.2024)
8. Харьковой К. Л. Наукові дослідження та їх вплив на еволюційний процес розвитку в сучасній хореографії. 2020. URL: https://nakkim.edu.ua/images/Instytutu/nauka/vydannia/Osoblyvosti_roboty_khoreohrafa_Zbirka_2020_2.pdf (дата звернення 07.02.2024)